

Євген СКУЛИШ

Ключові поняття: відомча освіта, професійна підготовка співробітників правоохоронних органів, гуманістичний підхід, модель освітньої підготовки.

УДК 378

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПІДХОДІВ ТА ГУМАНІСТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

© Є. Скулиш. 2011

ині навіть дуже ґрунтовних знань і вмінь недостатньо, аби успішно протистояти глобальній економічній, екологічній, духовній й іншим кризам. Потрібні фахівці і просто громадяни з широкими за обсягом і

глибокими за змістом знаннями та вміннями, які здатні їх застосовувати в нетиповій ситуації і водночас прагнуть до критичного осмислення буття, тобто є всебічно компетентними в галузі своєї професійної діяльності та суспільного життя. Нові життєві обставини вимагають орієнтації вищої освіти на всебічний розвиток особистості фахівця у процесі його підготовки. Така зосередженість на особистості студента, зокрема, зумовлює мету Болонського процесу з формування привабливого й конкурентоспроможного Європейського простору вищої освіти.

Проблема реформування відомчої освіти в Україні сьогодні постає вкрай гостро. В умовах сучасних освітніх трансформацій, потужної світової економічної кризи країні

Соціально-економічний розвиток, науково-технічний прогрес, інтенсивний розвиток науки і швидке впровадження одержаних результатів у життя, ставлять перед людиною все нові й нові вимоги. На думку Президента Національної академії педагогічних наук України академіка В. Кременя, розв'язання нагальних і складних проблем вимагає концентрації зусиль учених і практиків на модернізації системи підготовки фахівців, розвитку особистості студента у вищій школі.

як ніколи потрібні високоосвічені фахівці із питань забезпечення державної безпеки, що може бути реалізовано лише за рахунок їх якісної освітньої підготовки. У Концепції реформування Служби безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 20 березня 2008 року № 249/2008 зазначено, що метою такого реформування є створення ефективної, динамічної та гнучкої в управлінні, укомплектованої високопрофесійними фахівцями, забезпеченої сучасними матеріальними й технічними засобами спеціальної служби, приведення завдань, функцій і напрямів її діяльності відповідно до сучасних потреб забезпечення національної безпеки, захисту людини й громадянина, суспільства й держави від зовнішніх і внутрішніх загроз у контексті реалізації державної політики національної безпеки та інтегрування в європейські структури безпеки [12]. Зазначені вимоги мають стосуватись і сфери професійної підготовки відповідних кадрів. І першорядним завданням реформування відомчої освіти має стати перегляд наявних концептуальних підходів, моделей професійної підготовки.

Проблемами концептуального обґрунтування реформування й розвитку відомчої освіти сьогодні займається багато науковців. Важливі теоретико-методологічні положення щодо загального функціонування і розвитку спеціальної військової освіти викладені у працях [3; 5; 6; 10] М. Нецадима, В. Сідака, В. Картавцева, В. Настрадіна, В. Ягупова, В. Ященка та інших. У цих роботах порушується питання сучасних методологічних засад професійної підготовки співробітників спеціальних відомств, виявляються суперечності, властиві сучасній професійній підготовці спеціальних військових кадрів, пропонуються вагомі концептуальні ідеї з удосконалення діючої системи професійної освіти на всіх її рівнях. Проте гостро стоїть проблема недостатньої відповідності теоретико-методологічних засад сучасної відомчої освіти вимогам сьогодення. Водночас, досі, є недостатньо вивченим питання реалізації у спеціальній відомчій освіті компетентнісного підходу та відповідних гуманістичних моделей професійної підготовки, що знаходять все більше відображення у сучасній світовій освітній практиці.

Метою даної статті є аналіз існуючих у світовій практиці та обґрунтування можливостей використання сучасних підходів, моделей освітньої підготовки, побудованих на принципах гуманістичного підходу, у процесі підготовки кадрів для правоохоронних органів України.

Основним завданням реформування вищої освіти правоохоронних органів є підготовка висококваліфікованих фахівців шляхом створення такої системи освіти, яка дала б можливість поліпшити якість підготовки відповідно до вимог суспільства й потреб практики. Першим етапом цього процесу має бути обґрунтування відбору змісту освіти й навчання. Для оновлення змісту освіти й навчання вирішального значення набуває компетентнісний підхід, який розкриває механізм реалізації вимог суспільства до особистості правоохоронця. Розглянемо його детальніше.

На думку вчених [1; 2; 5; 7; 11; 13; 14] компетентнісний підхід:

- гарантує високий рівень і результативність підготовки фахівця;
- сприяє оновленню змісту вищої освіти;
- озброєє студентську молодь чітко визначеною системою професійних компетенцій, яка об'єктивізується характером, рівнем і тенденціями розвитку економіки, науки, освіти, культури – всіх сфер і видів життєдіяльності людини і суспільства як в нашій країні, так і в європейському просторі;
- посилює практичну орієнтацію освіти, вийшовши за рамки обмежень тріади знання, уміння та навички;
- забезпечує спроможність випускника вищої школи відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого «Я» в соціальній структурі;
- звертається в освітньому процесі до людини, з опорою на антропологічні й аксіологічні засади її розвитку (світогляд, критичність мислення, відношення до праці, професії, до себе і партнерів, здатність до самооцінки свого внутрішнього світу);
- орієнтує на побудову навчального процесу відповідно до очікуваного чи бажаного результату освіти (що буде знати і уміти студент «на виході»);
- використовує специфіку особистісно-

орієнтованого підходу на протидію знаннєво-орієнтованому підходу як умови модернізації вищої освіти та ін.

Бажання України брати участь у Болонському процесі потребує прийняття західної освітньої термінології. Якщо для західної європейської поняттєвої системи категорія компетентнісного підходу є природною, що виникла еволюційно в останні чотири десятиліття, то для вітчизняної освітньої традиції, що використовує для опису професіоналізму іншу систему понять, зокрема знамениту категоріальну тріаду «знання, уміння, навички», використання компетентнісного підходу, порушило проблему своєрідного перегляду всієї категоріальної системи в педагогіці, визначення місця нових категорій і їх взаємодії з тими категоріями, які вже стали традиційними. Отже, перехід до компетентнісного підходу потребує опрацювання нового теоретичного базису, ідентифікації поняттєвого фонду європейської педагогічної термінології, зрозумілої всім учасникам освітнього процесу.

Нині активно ведеться дискусія щодо визначення понять «компетенція» та «компетентність» в освіті. Більшість учених трактує «компетентність» як здатність особистості, що набута в процесі навчання та охоплює знання, уміння, навички, цінності, ставлення і може бути реалізована у практичній професійній діяльності. «Компетенція» розуміється як коло питань щодо яких індивід може бути обізнаний або певна сфера діяльності, в якій він повинен володіти компетентністю.

У трактуванні Ради Європи компетентність є «загальною здатністю, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, які індивід набув у процесі навчання. Компетентності не можуть бути зведені до фактичних знань; бути компетентним не є у всіх випадках синонімом бути вихованим або освіченим» [13].

Рада Європи запропонувала перелік з п'яти груп ключових компетентностей, якими мають володіти молоді європейці [13]:

- політичні й соціальні компетентності – здатність брати на себе відповідальність, брати участь у групових дискусіях, розв'язувати конфлікти мирним шляхом, брати участь у розбудові демократичного суспільства;

- компетентності, пов'язані з життям у багатокультурному суспільстві – для того, щоб

ліквідувати расизм і ксенофобію, розвивати толерантність, освіта повинна озброювати молодь такими компетентностями, як уміння визнавати та приймати відмінності, поважати інших, вміння жити з людьми інших культур, мов та релігій;

- компетентності, що стосуються володіння усним і письмовим спілкуванням, включаючи знання більш ніж однієї мови;

- компетентності, пов'язані із розвитком інформаційного суспільства – володіння новітніми технологіями, розуміння можливостей і шляхів їх застосування, сильні та слабкі сторони, здатність критично сприймати інформацію, яка поширюється ЗМІ;

- уміння вчитись є базисом для навчання протягом життя як у професійному, так і соціальному контекстах.

Істотним внеском у поглиблення уявлень про компетентісний підхід до науково-педагогічного осмислення стратегій реформування сучасної освіти вважається доробок федерального статистичного департаменту Швейцарії та Національного центру освітньої статистики США й Канади, що здобутий у рамках упроваджені в 1997 році програми «Визначення й вибір компетентностей: теоретичні та концептуальні засади» (зі скороченою назвою «DeSeCo»); експертами цієї програми були представники освіти, бізнесу, праці, здоров'я. Зокрема, на думку експертів організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), узагальнення досвіду багатьох країн у визначенні та доборі ключових компетентностей дає змогу виокремити низку сприятливих умов для набуття особистістю необхідних компетентностей протягом усього життя, з-поміж яких – продуктивність та конкурентоспроможність на демократичних засадах суспільства.

До речі, експерти програми «DeSeCo» вважають за доцільне під компетентністю розуміти здатність особистості успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, виконувати поставлені завдання. На їхню думку, кожна компетентність побудована «на комбінації (поєднанні) взаємовідповідних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії» [11].

Аналіз дискусійних матеріалів Організації економічного співробітництва та розвитку, здійснений вітчизняними дослідниками (зокрема, О. Овчарук), свідчить про основне теоретичне узагальнення на підставі демократичних принципів: у контексті інтернаціональних міркувань для вміння діяти в сучасному суспільстві доцільно розглядати три категорії ключових компетентностей. Ними є: автономна дія (здатність захищати та піклуватися про відповідність, права, інтереси інших; складати та реалізовувати особистісні проекти; діяти у «значному» контексті), інтерактивне використання засобів (спроможність інтерактивно застосовувати мову, символіку та тексти; знання й інформаційну грамотність; нові інтерактивні технології), вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах (здатність успішно взаємодіяти з іншими; співпрацювати; вирішувати конфлікти).

Поняття «компетентність» у дослідженні «Визначення та відбір компетентностей» Організації економічного співробітництва й розвитку ґрунтується на функціональному підході, який, на думку експертів, дає можливість ефективно інтегрувати зовнішні потреби, індивідуальні характеристики (охоплюючи етичні та ціннісні) й контекст, який є необхідним елементом для реалізації кожної компетентності. У цьому вимірі компетентність трактується як комбінація взаємопов'язаних когнітивних і практичних умінь, знань, мотивації, ціннісних і етичних характеристик, ставлень, емоцій та інших соціальних і поведінкових компонентів, які разом можуть бути мобілізовані для ефективної діяльності у конкретному контексті [14].

Важливим внеском проведеного дослідження стала також розробка ідеї рівневої природи компетентностей – уперше була проголошена ідея про те, що при аналізі володіння індивідумом компетентностями, до уваги потрібно брати не факт володіння або не володіння тією чи іншою компетентністю, а визначати рівень оволодіння тією чи іншою компетентністю, що заклало підвалини для наукових розвідок у царині оцінювання набуття компетентностями.

Не менш важливим для подальшого розвитку компетентнісного підходу стало визна-

ння того, що компетентності є такими, яких можна навчити, та які можна набути під час навчання. Це відповідно поставило питання відповідальності змісту освіти за формування компетентностей у молоді та про відбір пакету ключових компетентностей, які повинні бути молоді люди до закінчення формальної освіти. Більшість досліджень реалізують це переважно емпірично, застосовуючи методи опитування й консультацій із зацікавленими сторонами – студентами, випускниками, роботодавцями, викладачами.

Загальні компетентності розділено на три групи: інструментальні, міжособистісні та системні. Кожна з компетентностей характеризує ту чи іншу реалізаційну здатність людини – здатність до самореалізації, реалізації життєвої мети й завдань, розв'язання певних проблем. Різні підходи до сприйняття і тлумачення поняття «компетентнісний підхід» і набору ключових компетентностей, як наголошують учені, пов'язані з особливостями суспільно-економічного розвитку кожної держави, національними традиціями, притаманними кожному народові, особливостями формування і розвитку системи освіти.

Аналіз поглядів українських і зарубіжних учених щодо поняття «компетентнісний підхід» знаходимо в працях Н. Бібік, О. Пометун, О. Овчарук, О. Локшиної, В. Лугового, О. Онопрієнко, Н. Побірченко та ін.

Найбільш зрозуміло обґрунтована концепція компетентнісного підходу українськими вченими (Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко, С. Трубачева, Л. Тарашенко та ін.) під час розробки міжнародного проекту «Освітня політика та освіта «рівний – рівному» (Національна академія педагогічних наук України). Під поняттям компетентнісний підхід розробники розуміють спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, результатом якого буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися у процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [2].

На думку академіка В. Лугового більш системно й науково обґрунтовано можна було б визначити та згрупувати компетентності, враховуючи види людської діяльності, на які вона розщеплюється в системі суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин. У такому разі можна теоретично дійти висновку про існування п'яти видів компетентностей: інтелектуально-знанневих, творчо-інноваційних, ціннісно орієнтаційних, діалого-комунікаційних і художньо-творчих [7]. Крім того, заслуговує на увагу розгляд компетентностей як здатностей, що мають трискладову психологічну будову, яка забезпечує здійснення діяльності й синтетично складається з потреб (мотиватор будь-якої діяльності), здібностей (психічні механізми задоволення й розвитку потреб) та вмінь (способи реалізації й розвитку здібностей). Останнє, між іншим, зумовлює для формування компетентностей застосування педагогіки особистісного розвитку.

Україна в основу розробки державних стандартів вищої школи поклала компетентний підхід, визначивши пріоритетними такі компетентності: соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, професійні (загально-професійні, спеціально-професійні). Принцип опори на результати навчання і компетентності й створює умови для забезпечення орієнтації освітніх програм на особистість студента, тобто акцент у навчанні зміщується з того, що знає, хоче й може викладач, на те, що потрібно студентові, адже освітню програму відтепер треба орієнтувати на результати навчання, формування компетентностей студента.

Отже, компетентнісний підхід передбачає особистісно-діяльнісну орієнтацію у процесі підготовки випускника до його майбутньої діяльності, при цьому результати повинні відповідати вимогам, що закладені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Загальні та спеціальні компетенції визначають зміст навчання і його структуру, а потім уже здійснюється вибір технологій навчання.

В Національній академії СБ України відбувся перехід на підготовку фахівців для Служби безпеки на основі компетентнісного підходу. З цією метою розроблено галузеві складові державних стандартів освіти

(освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійні програми) з урахуванням рекомендацій МОН України та компетентної моделі підготовки фахівців. Нині активно розробляються засоби діагностики якості підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «Бакалавр» та «Магістр».

На підставі проведеного аналізу літературних джерел та узагальнення практичного досвіду можна зробити висновок, що компетентнісний підхід є основою для розробки нових стандартів, оновлення змісту освіти й розробки моделі неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів, організацій навчально-виховного процесу, структурування змісту навчання й навчальних програм, упровадження активних та інтерактивних форм і технологій навчання для якісної підготовки сучасних конкурентоспроможних фахівців відповідно до вимог суспільства і європейських стандартів.

В рамках компетентнісного підходу важливого значення набуває реалізація гуманістичних підходів і моделей підготовки фахівців. У роботі відомих вітчизняних дослідників у галузі професійної освіти [5] зазначається, що сьогодні в освітньому просторі України наявні три основні підходи до цілей і цінностей освіти. Вони представлені трьома базовими концепціями освіти: традиційною, раціональною та гуманістичною [5, 28]. Традиційна освіта ставить за свою мету оволодіння базовими знаннями, вміннями і навичками, а також морально-етичними цінностями певної сфери діяльності. Раціональна освіта (що є найбільш поширеною в Україні) реалізує прагматично-адаптивну ідею щодо цілей освіти загалом і професійної підготовки зокрема. Метою професійної підготовки за такого підходу є оволодіння ефективними способами діяльності, відпрацювання професійної поведінки, професійної адаптація до певних соціальних умов. Сенс гуманістичної освіти — особистісне самоствердження людини, відповідно освіта має найбільш повно і адекватно відповідати природі людської особистості.

Не важко помітити, що відомча освіта України сьогодні реалізує переважно другий підхід, наголошується на підготовці до певного фаху професійної діяльності. Зви-

чайно такий підхід є виправданим за умов сталого суспільного розвитку, вирішенні типових професійних завдань. Коли від працівників вимагається лише систематичне виконання певних професійних обов'язків, освіта не потребує розвитку їх професійної свідомості, виразності індивідуальності, актуалізації особистих потреб. Однак сучасний світ стає все більш динамічнішим. Постійно з'являються нові сфери діяльності, технічні й інформаційні засоби, оновлюється характер комунікацій. Акцент на підготовці до реалізації суто професійних функцій, особливо їх типової реалізації вже не може забезпечувати становлення нового типу професійного співробітника, здатного до свого динамічного розвитку, самостійного розв'язання актуальних проблем. Внаслідок цього виникає потреба у розгляді можливості реалізації у спеціальній військовій освіті елементів гуманістичного підходу за рахунок використання відповідних освітніх моделей.

Основні ідеї гуманістичного навчання викладені у роботах зарубіжних дослідників А. Маслоу [4] та К. Роджерса [8]. Основною особливістю такого навчання є концентрація на тому хто навчається, орієнтація на його самоактуалізацію та особистісне зростання. Особистісний підхід може розглядатися як «побудова особливого роду педагогічного процесу (із специфічними цілями, змістом, технологіями), який зорієнтований на розвиток і саморозвиток власне особистісних властивостей індивіду» [9].

У цій науковій роботі [5, 239-240] наводиться цікаве обґрунтування структури гуманістичних освітніх моделей, які розташовані за зменшенням свободи особистості та за збільшенням ролі зовнішнього управління.

1) *вільна модель* («свобода індивідуального вибору») – самостійний вибір учнем траєкторії навчальної дисципліни;

2) *особистісна модель* («цілісне особистісне зростання») – забезпечення загального розвитку учнів – пізнавального, емоційно-вольового, морального і естетичного;

3) *розвиваюча модель* («способи діяльності») – розвиток теоретичного мислення, рефлексії, здатності навчатися;

4) *активізуюча модель* («пізнавальний інтерес») – підвищення рівня пізнавальної ак-

тивності учнів через введення проблемних ситуацій, опору на пізнавальні потреби і естетичні почуття;

5) *формуюча модель* («розумна дія») – цілеспрямоване управління процесом засвоєння знань і умінь, програмоване і алгоритмічне навчання.

Окреслимо основні вимоги до реалізації кожної моделі, що можуть бути використані у спеціальній відомчій освіті. При цьому ми будемо рухатись від більш формалізованої, формуючої моделі до моделі вільного вибору.

Формуюча модель потребує урахування як загальних закономірностей психічної діяльності тих, хто навчається, так і індивідуальних особливостей сприйняття та опрацювання ними навчальної інформації. Згідно з цією моделлю процес навчання має бути чітко структурованим, технологічним, який забезпечує гарантоване досягнення поставленої мети. Особливе значення для реалізації такої моделі має використання сучасних інформаційних систем, що забезпечують більш якісне та структуроване пред'явлення інформації, мають додаткові переваги в плані її опрацювання.

Активізуюча модель реалізується як через спеціальні прийоми активізації навчальної діяльності, так і за допомогою використання спеціальних активних методів навчання. Сьогодні є перспективним введення в процес професійної підготовки співробітників правоохоронних органів методів дискусій, колективної розумової діяльності, кейсів, ділових ігор, тренінгів, проектів тощо.

Розвиваюча модель потребує оволодіння способами і прийомами інтелектуальної, творчої діяльності, формування розумових здібностей, комунікативних умінь та навичок. Особливе значення для забезпечення такого розвитку мають дисципліни гуманітарного циклу, зокрема педагогічні, які передусім спрямовані на розвиток здатності суб'єктів навчання до самоосвіти, самовдосконалення.

Особистісна модель підготовки також потребує забезпечення цілісного, особистісно-професійного контексту. У змісті кожної дисципліни мають бути виділені цілі особистісного розвитку. Особливого значення набуває реалізація принципів індивідуалізації та диференціації у навчальному процесі. Певна

увага має приділятися постановці та реалізації індивідуальних освітніх та професійних цілей, використанню індивідуального стилю навчальної діяльності.

Реалізація вільної моделі підготовки найбільше відповідає ідеалам гуманістичного навчання. Проте її реалізація у сфері спеціальної військової освіти є найбільш проблематичною. Справді, неможливо побудувати процес навчання лише на реалізації індивідуальних цілей і потреб. Водночас при побудові конкретної навчальної траєкторії цілком можливо врахувати особливі професійні потреби окремих співробітників. Цей принцип може бути успішно реалізований через організацію модульного навчання, коли для тих, хто навчається, стає можливим вільний вибір окремих змістових компонентів чи послідовності їх вивчення.

Вважаємо, що реалізація таких моделей цілком можлива й у процесі професійної освіти співробітників правоохоронних органів. Вибір тієї чи іншої моделі може бути зумовлений конкретним змістом професійної підготовки та етапом процесу навчання. На перших курсах перевага може віддаватися формуючій та активізуючій моделям особистісно-професійного розвитку, коли процес навчання будується з урахуванням властивостей психічної діяльності тих, хто навчається. Надалі все більшого значення можуть набувати розвиваюча та особистісна моделі, процес навчання наповнюється не лише професійним, а й особистісним контекстом підготовки, використовуються технології інтенсивної пізнавально-інтелектуальної діяльності, навчання відбувається на високому рівні свідомості, охоплює обов'язкову рефлексію, зворотний зв'язок та самокорекцію. Модель вільного вибору може бути реалізована частково в процесі додаткової професійної освіти співробітників правоохоронних органів, які можуть брати участь у визначенні змісту та методів такої освіти.

Серед критеріїв якості освітніх систем сьогодні виділяють: наявність гуманітарної підготовки, особистісний підхід, використання сучасних інтерактивних технологій, перевага самостійних форм організації навчальної діяльності студентів, впровадження рейтингово-модульної системи контролю і оцінювання

успішності навчання [4; 5]. Вважаємо, що особливе значення для реалізації зазначених моделей має збереження та розвиток гуманітарної складової спеціальної військової професійної освіти. Сьогодні ми можемо спостерігати негативну тенденцію зменшення обсягу гуманітарних дисциплін у вітчизняній відомчій освіті. Така тенденція суперечить принципам гуманістичного підходу, оскільки обмежує цілі освіти підготовкою до виконання суто професійних функцій, заважає реалізації цілісного особистісно-професійного розвитку.

Вирішення завдання гуманізації військової спеціальної освіти актуалізує ще один аспект – належну професійну підготовку науково-педагогічного складу. Не всі викладачі спроможні сьогодні з достатнім розумінням сприйняти ідеї гуманістичного підходу і розпочати ефективно працювати в особистісно-орієнтованій моделі освіти. Особливо гострою ця проблема є у сфері правоохоронної освіти, оскільки викладацький склад у цій сфері в основному має фахову юридичну освіту при недостатній педагогічній підготовці. Ця проблема активізує потребу в організації додаткової професійної освіти викладацького складу відповідних ВНЗ.

Отже, проведений аналіз дає змогу зробити певні висновки. У вищій відомчій освіті поступово відбувається здійснення реформ відповідно до сучасних напрямів реформування вищої освіти в Україні та Європі. Звичайно, реалізація зазначених шляхів не може бути забезпечена одномоментно і одночасно за всіма напрямками. Необхідною є планомірна і послідовна політика реформування, зваженість кожного кроку, урахування людського фактора. Реформи не мають бути декларативними, здійснюватись без урахування конкретних умов. Велике значення має приділятися упровадженню компетентнісного підходу й гуманістичних освітніх моделей, підвищенню педагогічної кваліфікації викладачів, пошуку власних резервів удосконалення навчального процесу. Обов'язковим є достатнє викладання гуманітарних, зокрема, педагогічних, дисциплін протягом усього терміну підготовки. За цих умов підготовка кадрів правоохоронних органів зможе набути сучасного характеру і забезпечити реалізацію провідних державних вимог до професійної відомчої освіти.

Література

1. Ван Дер Ванде М. К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе / М.К. Ван Дер. Ванде // Высшее образование в Европе. – 2000. – № 3. – Том XXV. – 486 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий підхід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004. – 111 с.
3. Концептуальні засади професійно-освітньої діяльності в СБ України / [Картавцев В. С., Щуровський А. М., Яценко В. А., Старожицький С. В.] // Науковий вісник. – К.: Вид-во НА СБ України, 2001. – № 13. – С. 185 – 197.
4. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы. / А. Маслоу; пер. с англ. Г. А. Балл (общ.ред.). – М.: Смысл, 1999. – 425 с.
5. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз / [Андрущенко В. П., Зязюн І. А., Кремень В. Г. та ін.]; під ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – 854 с.
6. Нецадим М. І. Військова освіта України: Історія, теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / М. І. Нецадим – К., 2004. – 56 с.
7. Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 360 с.
8. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Р. Роджерс. [Текст]: науч. изд. / пер. с англ. М. М. Исениной; общ. ред. и предисл. Е. И. Исениной. – М.: Прогресс: Универс, 1994. – 480 с.
9. Сериков В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / В. В. Сериков. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1999. – 272 с.
10. Сідак В.С. Про стан і шляхи вдосконалення професійної підготовки співробітників, наукової та виховної роботи у навчальних закладах СБ України / В. С. Сідак // Науковий вісник. – К.: Вид-во НА СБ України, 2001. – № 12. – С. 3 – 22.
11. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003.
12. Указ Президента України від 20 березня 2008 року № 249/2008 «Про Концепцію реформування Служби безпеки України». <http://ssu.kmu.ua/sbu/control/uk/publish/articft?>
13. Hutnacyer walo. Key competencies in Europe // Report DECS/SE/STC – (96) – 43 of the Symposium (Berne, Switzerland, 27 – 30 March? 1996). A Secondary Education for Europe Project. Council for Cultural Cooperation, Strasbourg, France, 1997. – 72 p.
14. UNESCO. JBE. Nanzhao Zhou. Competencies in Curriculum Development, 2006. – 6 p.

Резюме

• *Стаття присвячена проблемам концептуального обґрунтування змісту відомчої освіти на засадах компетентнісного підходу. Обґрунтовуються можливості використання в процесі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів України сучасних моделей освітньої підготовки, побудованих на принципах гуманістичного підходу до освіти. Окреслюються основні вимоги до реалізації таких моделей та відзначається значущість збереження гуманітарної компоненти в умовах реформування відомчої освіти.*

• *Статья посвящена проблемам концептуального обоснования содержания ведомственного образования на основе компетентностного подхода. Показаны возможности использования в процессе профессиональной подготовки сотрудников правоохранительных органов Украины современных моделей образовательной подготовки, построенных на принципах гуманистического подхода к образованию. Раскрыты основные требования к реализации таких моделей и отмечается значимость сохранения гуманитарной компоненты в условиях реформирования ведомственного образования.*

• *The article is devoted to the problems of conceptual ground of maintenance of department education. Possibilities of the use in the process of professional preparation of employees of law enforcement authorities of Ukraine of modern models of educational preparation are shown, built on principles of humanism approach to education. The basic requirements are exposed to realization of such models and meaningfulness of saving of humanitarian is marked components in the conditions of reformation of department education.*